

PRAVOS

Pravni fakultet Osijek
Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Bilten Pravne klinike Pravnog fakulteta u Osijeku

OSIJEK PRO BONO

<http://klinika.pravos.unios.hr/>

KLINIKA NEWS

Osijek, listopad 2018., broj 1

SADRŽAJ

Intervju

Zvonimir Jelinić, voditelj Pravne klinike OSIJEK PRO BONO – O dosadašnjim kliničkim uspjesima i budućnosti kliničkih i drugih inovativnih modela obrazovanja na Sveučilištu u Osijeku.....	2
Jasna Križanac, glavna studentska koordinatorica i mentorica - O kliničkoj statistici i predstojećim promjenama	5
Monika Knežić, studentska mentorica - Zašto je važno sudjelovati u radu Pravne klinike OSIJEK PRO BONO?.....	5

Antonija Starčević, stručna suradnica - O izazovima sudjelovanja u sustavu besplatne pravne pomoći	8
Marta Pleš, odvjetnička vježbenica - Kako je raditi kao odvjetnička vježbenica i što studente prava čeka na pravosudnom ispitу?	9
Adrian Koch, direktor Refugee Law Clinic Freiburg - O vođenju klinike i studiranju prava u Njemačkoj	10

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo
pravosuđa

Ovaj bilten financiran je sredstvima iz projekta odobrenog od strane Ministarstva pravosuđa na temelju natječaja za financiranje projekata ovlaštenih udružina i pravnih klinika za pružanje primarne pravne pomoći

INTERVJU

S dr. sc. Zvonimirom Jelinićem, voditeljem Pravne klinike Pravnog fakulteta u Osijeku OSIJEK PRO BONO razgovaramo o dosadašnjim kliničkim uspjesima i budućnosti kliničkih i drugih inovativnih modela obrazovanja na Sveučilištu u Osijeku

Naše prvo pitanje je zašto ste se odlučili izdati bilten Pravne klinike „OSIJEK PRO BONO“? Je li riječ o nekom projektnom zadatku ili običnoj nakani da se zainteresiranu akademsku javnost i gradane putem tiskanog izdanja obavijesti o radu Klinike i njezinim dosadašnjim postignućima?

Na ideju izdavanja biltena Klinike, skromnog izdanja koje će studente i zainteresiranu javnost informirati o našem djelovanju i nizu drugih zanimljivih činjenica i problema došao sam u čestim razgovorima koje vodim sa svojim studentima mentorima, kliničarima čiji je zadatak administracija studentskih grupa, zaprimanje stranaka, upita građana te koordinacija rješavanja zaprimljenih predmeta. Iako je riječ, neki bi rekli, o relativno staromodnom modalitetu širenja informacija s obzirom da postoji niz novih internet platformi za širenje vijesti, mi smo zaključili da obični tiskani materijali nisu izašli iz mode i da je još uvijek riječ o učinkovitom načinu širenja informacija. Ovdje nije riječ o nekom tipu projektnog zadatka, već prije o našoj internoj odluci da afirmiramo svoj status i djelovanje na način da zajedničkim snagama prikupimo materijale za naš prvi bilten. Kao što možete vidjeti, mi smo optirali za jednu izuzetno jeftinu formu kako bi prezentirali naše djelovanje širokoj studentskoj populaciji te posredno svim drugim osobama koje mogu pokazati zanimanje za naše djelovanje. Iako su mnoge vijesti i komentari dostupni putem interneta, ljudi još uvijek vole uzeti u ruke novine i pročitati zanimljive tekstove i informacije.

Prije nego počnemo razgovarati o tome što su pravne klinike i koja je njihova uloga u sustavu pravnog obrazovanja, možete li nam ukratko prezentirati sadržaj biltena?

Kada smo na sastanku raspravljali o formi biltena, zaključili smo da su upravo intervju najzanimljiviji dijelovi dostupnih tiskovina. Naime, osobe s kojima se vodi razgovor nerijetko slobodno govore, izražavaju svoje mišljenje o stanju stvari te jednostavno objašnjavaju neke ideje, potenci-

jalna rješenja te opisuju svoja viđenja problema. Osim toga, intervju je pogodna forma i za širenje informacija pa smo odlučili da većina prvog broja našeg biltena bude u formi razgovora sa studentima mentorima i suradnicima Klinike. Razmišljali smo o tome da jedan mali dio biltena posvetimo „criticama iz pravne prakse“, kratkim napomenama o različitim konkretnim pravnim problemima s kojima smo se susreli u radu, čisto kako bi studentima koji će bilten uzeti u ruke pokazali kako postoje raznoliki pravni problemi koji mogu biti izuzetno intrigantni, nekada jednostavni, često složeni, ponekad i zabavni za rješavanje u smislu truda koji se mora uložiti radi pronalaska adekvatnih odgovora na pitanja stranaka, ali to ostavljamo za sljedeći broj zato što tek moramo pronaći odgovarajući modus kako u kratkim crtama objasniti neku problematiku koja može interesirati naše čitatelje.

Konkretno, imate priliku pročitati dviju naših studentica mentora i kliničarki, Jasne Križanac i Monike Knežić te transkripte razgovora s našim bivšim studenticama mentoricama, a sada našim vanjskim suradnicama; Antonijom Starčević i Martom Pleš. Iz tih intervjuva saznat ćete razloge zbog kojih je važno sudjelovati u radu Klinike, način na koji Klinika funkcioniра, studenti prava dobit će informacije o tome kako izgleda raditi u sektoru besplatne pravne pomoći odnosno kako je to raditi u pravoj pravnoj praksi te kako izgleda polaganje pravosudnog ispita, temeljnog ispita za pravnu struku u Republici Hrvatskoj. Od Adriana, predsjednika studentske udruge koja se bavi pružanjem pravne pomoći izbjeglicama i migrantima u gradu Freiburgu u Njemačkoj doznat ćete kako stoje stvari sa studiranjem prava u Njemačkoj, državi čija se struktura obrazovanja, sustav organizacije i model provjere znanja i sposobnosti često idealizira. Naprimjer, zanimljivo je da u Njemačkoj svakog perspektivnog pravnika nakon završetka studija čekaju najmanje dva stroga ispita, jedan prije i jedan nakon obavljenе dvogodišnje prakse. Proizlazi da padovi na državnim ispitima nakon dovršetka studiranja, a prije upuštanja u vježbeništvo nisu rijetka pojave te da studentima koji ne uspiju položiti prvi državni ispit sav napor uložen u završetak studija postaje uzaludan, praktično bezvrijedan ukoliko se netko želi posvetiti pravu kao životnom zanimanju. Naš bi narod rekao “ode mast u propast”.

Dakle, dobivanje znanja nužnih za praktičnu stranu poziva važno je zato što sposobnost rješavanja konkretnih problema kvalificira neku osobu kao dobrog pravnika?

Može se tako reći. Tijekom nedavnog boravka u Freiburgu na Erasmusu imao sam prilike pričati s različitim ljudima, dekanima, profesorima i studentima i lako je vidjeti da u Njemačkoj danas nema profesora prava koji nije prošao dvogodišnje vježbeništvo, položio državne ispite i stekao doktorat ili se usavršavao na nekom stranom fakultetu. Na taj je način stvar postavljena tako da se u sustav visokog pravnog obrazovanja nužno uvlači i komponenta praktične naobrazbe te se osigurava izvođenje nastave tijekom koje se, među inim, pružaju i saznanja o tome kako susta-

vi i problemi funkcioniraju u praksi i to ne samo u odnosu na kolegije koji su visoko praktično aplikativni. Putem sofisticiranih državnih ispita osigurava se da pravnici budu stvarno dobri pravnici i to posljedično pravnike podiže na bijestal društvene ljestvice što cijeli sustav čini dosta drugačijim, zdravijim i u konačnici učinkovitim.

Ne moram ni spominjati da je kod nas često sve suprotno od onoga kako treba biti, štoviše, mi iz nekoga razloga često njegujemo i podržavamo rješenja koja nisu u cilju osiguranja kvalitete i inovacije programa te kvalitete pedagoškog procesa. Općenito je važno da nastavnici imaju kakvu-takvu praktičnu podlogu zato što bez podloge u praksi dobijemo situaciju da se studentima mogu prenositi svakakva nepotrebna znanja, svakakvi sadržaji koji nemaju nikakve veze sa stvarnim životom i ne predstavljaju pravilno shvaćanje društvenih pojava i pogrešno tumače način na koji pravo djeluje što u kombinaciji s niskim kriterijima ocjenjivanja može generirati nepopravljivu štetu za same studente, posredno cijelu pravnu zajednicu, a da ne spominjem sam pravni sustav na koji se s pravom mnogi žale.

Loš pravni sustav mogu korigirati samo dobri pravnici i zato mi u OSIJEK PRO BONO nastojimo, koliko možemo, afirmirati praktičnu stranu pravnog poziva koja je ključna za dobivanje znanja što je zapravo pravo i kako ono izgleda u praksi.

Ukratko, što se sadržaja biltena tiče, njega čine intervjuji dok jedan manji dio biltena otpada na fotografije s naših kliničkih susreta. Također, bilten smo iskoristili da objavimo natječaj za upis novih studenata koji će u zimskom semestru volontirati i raditi u Klinici.

Kako bi nam u najkraćim crtama objasnili što su zapravo pravne klinike?

Najkraće rečeno, pravne klinike su centri za pravnu pomoć siromašnim osobama koji funkcioniraju pri pravnim fakultetima u kojima rade studenti pod nadzorom stručnih mentorova. Klinika ima edukativnu svrhu, u smislu da putem neposrednog rada s konkretnim strankama i predmetima studenti razvijaju pravne vještine i dobivaju uvid u konkretnu, praktičnu stranu pravnog poziva te socijalnu komponentu jer se pružanjem pravne pomoći nastoji građanima pomoći da svoja prava ostvare na vrijeme, u zakonskim rokovima i na zakonu utemeljenim rješenjima. Na taj se način studenti uče rješavati konkretnе pravne probleme, senzibiliziraju se za društvene probleme, a fakultet dobiva jednu novu vrijednost te postaje društveno odgovorna institucija koja putem klinike aktivno sudjeluje u sustavu besplatne pravne pomoći.

Riječ je o jednoj izuzetnoj kombinatorici različitih elemenata koji zajedno generiraju mnogobrojne pozitivne učinke, kako za studente koji sudjeluju u radu Klinike, tako i za samo društvo na koje se prelijeva korist od kliničkog rada i djelovanja. Kuriozitet je činjenica da u Republici Hrvatskoj pravne klinike imaju svoju zakonsku podlogu što ih čini pojmovno određenim i reguliranim subjek-

tim. Naime, Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći propisuje da se pravnim klinikama smatraju organizacijske jedinice visokog učilišta koje izvode sveučilišni studij u znanstvenom području prava, a koje u skladu sa svojim općim aktima pružaju takozvanu primarnu pravnu pomoć. One moraju biti upisane u Registar pružatelja pravne pomoći, podnosi godišnja izvješća Ministarstvu pravosuđa te poštivati zakonska ograničenja koja se odnose na vrstu pravne pomoći koje klinike mogu pružati. Dobro je što Zakon o besplatnoj pomoći predviđa mogućnost prijave projekata prema Ministarstvu pravosuđa pa se za aktivnost pružanja primarne pravne pomoći može ostvariti financiranje iz sredstava državnog proračuna, što je velika pomoć i podrška kliničkom radu i djelovanju. Mi u OSIJEK PRO BONO uredno prijavljujemo projekte i treću godinu za redom obaviješteni smo da nam je prijavljeni projekt odobren zbog čega se mi smatramo odgovornim partnerom Ministarstva pravosuđa i to nam je doista velika čast i obveza. ☺

Spominjete termin primarna pravna pomoć. O čemu je riječ?

Donekle po uzoru na belgijsko rješenje gdje sustav pravne pomoći poznae front-line i second-line pravnu pomoć, hrvatski zakonodavac je uveo rješenje koje pravnu pomoć dijeli u dvije kategorije. Primarnu pravnu pomoć, koja obuhvaća opću pravnu informaciju, pravni savjet, saставljanie podnesaka pred javnopravnim tijelima, Europskim sudom za ljudska prava i međunarodnim organizacijama, zastupanje u postupcima pred javnopravnim tijelima te pravnu pomoć u izvansudskom mirnom rješenju spora. Sekundarna pravna pomoć obuhvaća pravne usluge koje su u svijetu uglavnom prerogativ odvjetničke službe i tu je prvenstveno riječ o zastupanju u sudskim postupcima. U određenim situacijama, ako su materijalne prilike stranke doista loše te ako su ispunjeni drugi uvjeti građanima uredi državne uprave mogu odobriti pravnu pomoć u vidu besplatnog odvjetnika i oslobođenja od plaćanja sudskih troškova, a besplatnu pravnu pomoć u skladu sa svojim pravilima pruža i Hrvatska odvjetnička komora. Često kliničari informiraju stranke o mogućnosti apliciranja za besplatnog odvjetnika ili im pomažu ispuniti obrasce nužne za procesiranje zahtjeva.

U kojem segmentu sustava besplatne pravne pomoći djeluje Pravna klinika OSIJEK PRO BONO?

Odgovor na pitanje je jednostavan u smislu da Klinika djeluje u skladu s zakonom što znači da možemo pružati samo primarnu pravnu pomoć, dok u svim drugim predmetima koji zahtijevaju kompleksne pravne savjete ili zastupanje stranke upućujemo na potrebu angažiranja odvjetnika kao licenciranih profesionalaca.

Kada je riječ o tipu pravne pomoći na koji smo fokusirani, odnosno kada je riječ o vrsti predmeta koje uzimamo u rad moram se kratko osvrnuti na temeljnu misao vodilju koja nam je poslužila u ustrojavanju našeg rada.

Klinika je svoja vrata otvorila u svibnju 2016. godine zahvaljujući sredstvima projekta kojega sam u svojstvu bivšeg stipendista američke vlade prijavio Ambasadi SAD-a. Imajući u vidu činjenicu da na gotovo svim dobrim američkim pravnim fakultetima kliničko obrazovanje i pravne klinike predstavljaju jedan od ključnih elemenata studijskih programa, nužan za povoljnu akreditaciju koju provodi American Bar Association, projekt je od strane Amerikanaca odmah prihvaćen i prepoznat, a išao je u smjeru uspostave struk-

ture koja bi bila bliska klinikama koje postoje u SAD-u i koje su izvrsno podržane od strane fakulteta, kako po pitanju onoga što pružaju studentima involviranim u klinički rad, tako i po pitanju opremljenosti i ono najvažnije, kadrovirnosti, zato što u klinikama edukaciju studenata i nadzor nad radom studenata uglavnom obavljaju klinički profesori. Pri tome, ideja nije bila uspostaviti specijaliziranu Kliniku, dakle onu koja bi se bavila pravnim problemima iz jednog polja prava, već jedan oblik generalne klinike koja će biti u stanju adresirati različite pravne probleme s kojima se naši građani suočavaju. Kada se građani suočavaju s nekim pravnim problemom oni ne klasificiraju svoj pravni problem na način da kažu, aha, tu je riječ o pravnom problemu čije rješavanje iziskuje poznavanje ovog ili onog segmenta prava. Upravo zato, a jednakako kao što se kod pravosudnog ispita zahtijevaju znanja iz svih temeljnih pravnih disciplina, tako i mi u OSIJEK PRO BONO tražimo da studenti preuzimaju u rad predmete iz različitih pravnih područja, ponekad bez obzira na to jesu li prethodno tijekom studija položili kolegij s kojim je preuzeti predmet u vezi. U tom smislu mi njegujemo jedan holistički pristup koji je u tradiciji renomiranih pravnih škola. Naravno, postoje osigurači, pa u radu grupe ujek participiraju studenti s iskustvom u kliničkom radu te oni koji su položili sve važne predmete na studiju. Osim toga, supervizija je osigurana na način da svaku dijagnozu konačno moraju odobriti akademski i stručni mentor. Naprsto, nastojimo osigurati da svaka informacija koja izade iz Klinike bude dovoljno precizna i točna i tu nam posebnu pomoć daju naši stručni suradnici.

Kada je, pak, riječ o tipu pravne pomoći koji Klinika pruža, tada moram reći da je u našem fokusu ono što je građanima često najpotrebnije, a to je kvalitetna opća pravna informacija, eventualno savjet što bi trebalo učiniti kako bi se neki problem učinkovito riješio. Mi smo odavno utvrdili da je kvalitetnu pravnu informaciju u tijelima državne vlasti, različitim agencijama i pravnim osobama s javnim ovlastima ponekad teško dobiti, a i onda kada neku informaciju o načinu realizacije prava građani dobiju, ona će rijetko biti potpuna u smislu da će uključivati i pregled sudske i ine prakse o postupanju u nekoj konkretnoj pravnoj stvari. Nama pristupaju stranke s različitim pravnim problemima i ukupna analiza pokazuje da je većina pravnih problema naših građana građanske, upravne ili obiteljske naravi čemu treba pridodati i veliki broj ovršnih predmeta i blokada računa. Nerijetko imamo upite vezane uz prekršajne postupke, probleme vezane uz naslijedivanje i nasljedstva, prava koja proizlaze iz radnog odnosa, zatim probleme sa zahtjevima za plaćanje raznih naknada, pristojbi i dadžbina, a do sada smo imali i nekoliko stranaka koje su nam se obratile moleći za objašnjenja u predmetima s međunarodnim elementom što je izravna posljedica činjenice da se u posljednje vrijeme puno ljudi iselilo iz Slavonije i Baranje.

Dakle, stranke sa složenim predmetima treba le bi se ujek obraćati odvjetnicima?

Tako je. Rješavanje složenih pravnih problema nerijetko zahtijeva pokretanje sudskog postupka i studenti kliničari tu ne mogu pomoći strankama. Ono što mi činimo je da stranke uputimo u narav problema s kojima su suočeni, normativni okvir za neko pravno pitanje te s tim pitanjem skopčanu praksu. Često pravne informacije koje mi internu nazivamo OPI-jima uključuju i uputu o poželjnom načinu rješavanja nekog pitanja, npr. objasni se stranci da se neki problem može učinkovito rješiti sporazumno, da je mogućeinicirati mirenje odnosno kako je najbolje angažirati odvjetnika i

pokrenuti sudski postupak. Ili, naprosto, da je sve gotovo zato što je neka obveza utvrđena pravomoćnim aktom i da su male ili nikakve mogućnosti promijeniti stanje stvari zato što zakon u tom smislu postavlja ograničenja i rokove. Pružajući pravnu pomoć studenti se često kreću u prostoru između pravne informacije i pravnoga savjeta pokušavajući građanima na jednostavan način objasniti na koji način propisi i pravna praksa reguliraju neki njihov problem i što bi bilo moguće učiniti.

Što je vaše mišljenje, u kojoj mjeri OSIJEK PRO BONO doprinosi unapređenju vladavine prava i ostvarenju djelotvorne pravne zaštite s obzirom da je segment pravne pomoći u kojem djelujete primarna pravna pomoć?

Klinike samostalno sigurno ne mogu biti poluga na kojoj će se temeljiti sustav besplatne pravne pomoći, temeljna infrastruktura putem koje će se rješavati problemi građana. Rješenje problema je kompleksno i o njemu tek treba povesti raspravu kako bi se u budućnosti ustrojio sustav koji će Republiku Hrvatsku svrstati uz bok državama koje o besplatnoj pravnoj pomoći u građanskim stvarima osobito vode računa. Naime, broj građana s pravnim problemima je ogroman i naša saznanja govore u prilog tome da je broj građana s pravnim problemima osobito velik u ruralnim krajevima, mjestima udaljenima od većih gradova. To je bio i glavni razlog zašto smo organizirali odlaske na terenske klinike izvan Osijeka.

Također, ja mislim da dvije okolnosti treba posebno istaknuti. Prva je da pravni problemi koji nisu adresirani i na vrijeme redovito pokazuju trend eskalacije u budućnosti, međutim tada njihovo rješavanje postaje komplikirano, dugotrajno, posljedično i skupo, kako za same stranke, tako i za sustav. Zato pravne probleme treba rješavati u začetku i građanima omogućiti da o pravima i obvezama budu informirani odmah nakon što shvate da imaju pravni problem i mislim da klinike u ovom segmentu mogu izuzetno pozitivno i preventivno djelovati.

Druga okolnost koju treba imati na umu je činjenica da je broj propisa danas toliki da je nekada teško unaprijed znati je li neka pravna situacija normirana i u kojem propisu. Evo vam samo crtica koju sam neki dan čuo kada sam slušao prijenos sjednice Hrvatskog sabora; u RH je u protekle dvije godine usvojeno 266 zakona! Molim Vas lijepo tko to sve danas može pratiti? To je šokantan broj koji ne uključuje niz drugih propisa čije je donošenje u ingerenciji vladinih ili tijela s javnim ovlastima, a za naše građane također mogu generirati određena prava i obveze. Osim toga, primjenu propisa često obilježavaju različita tumačenja sudova i drugih nadležnih tijela, pa je suludo očekivati da građani bez pravne naočarbe i pristupa databazama sami mogu dokučiti problematiku i učinkovito štititi svoja prava. Ne tako davno bio sam na jednom predavanju na kojem je istaknuto da i najbolji pravni umovi u državi imaju velikih problema i dvojbi kada donose neku odluku čije rješavanje ovisi o tumačenju propisa koji je puno puta mijenjan, kao što je npr. Ovršni zakon ili slično.

Stoga, nema sumnje da kliničari kao studenti prava mogu doprinositi rješavanju problema građana i djelovati preventivno, sprečavati eskalaciju problema. Žao mi je što još nismo interno raspravili i podrobno istražili mogućnosti sudjelovanja Klinike u postupcima mirnog rješavanja spora, ali s kapacitetima i resursima s kojima raspolažemo mi se trudimo učiniti najviše što možemo.

S kojim se problemima u svojem radu trenutno suočava Pravna klinika Pravnog fakulteta u Osijeku OSIJEK PRO BONO?

U prošlosti je na konferencijskim susretima s kolegama s inozemstva često tijekom izlaganja i rasprava fokus bio na različitim problemima s kojima se suočavaju klinike kao i problemu osiguranja njihove održivosti. Kao najveći problemi uviđek su se isticali problemi financiranja klinika, otpora naspram njihove ugradnje u nastavne planove i programe, zakonitosti njihova rada i kompatibilnosti s poslovima koje obavljaju odvjetnici te niz drugih pitanja koje možemo općenito vezati uz probleme kliničke organizacije i managementa. Zanimljivo je da su mnoga pitanja o kojima se prije puno raspravljalo prestala biti u strogom fokusu kliničkih konferencija. Ne samo da su se zakonodavni okviri za rad klinika promjenili pa sada klinike diljem Europe i svijeta djeluju kao jedna od karika sustava besplatne pravne pomoći, već su pravni fakulteti pravne klinike počeli prihvati kao važnu odrednicu obrazovne, institucionalne i marketinške politike. Nedavno sam imao prilike opet dobiti uvid u razmjere razvoja kliničkoga pravnoga obrazovanja i razgovarati s ljudima koji kroz pravne klinike sudjeluju u reformama studija prava. Sada bi bilo izlišno nabratati sve što se događa diljem Europe, to će biti tema jednog od naših sljedećih biltena, ali mogu vam reći da se na srednjoeuropskom prostoru kliničko pravno obrazovanje počinje percipirati kao okosnica inovacije i razvoja novih kurikuluma.

Konkretno, kada je riječ o vašem pitanju, kao glavne probleme s kojima se suočavamo u svojem radu ja bih istaknuo problem kadrovske potkapticiranosti i integriranosti u fakultetsko tijelo. Djelovanje naše Klinike, kojoj je do sada, by the way, pristupilo nekoliko stotina građana u cijelosti počiva na volonterskom angažmanu studenata, mene osobno i malog broja naših stručnih suradnika, također volontera. U takvim su okolnostima mogućnosti našeg daljnog razvoja i implementacija novih ideja i projekata jako ograničene zato što svi mi imamo druge poslove i dužnosti. Studenti nižih godina studija čak ne mogu dobiti niti kredite za svoj rad u Klinici i zato bih posebno istaknuo njihov doprinos bez kojega aplikacija stečenih znanja na općedruštvenu korist koju mi njegujemo u OSIJEK PRO BONO ne bi bila moguća. Uz prevelik broj zadanih kolegija i ispita koje imaju, moji studenti i dalje nalaze vremena za angažman u Klinici i to je nešto što bi, u najmanju ruku trebalo znati adekvatno cijeniti i honorirati. 😊

Smorate li da postoji razlika između termina kliničko pravno obrazovanje i pravna klinika?

O potrebi da se utvrdi jasno razlikovanje između ta dva pojma povela se rasprava na nedavno održanoj konferenciji Europskog udruženja za kliničko pravno obrazovanje koja je održana u Italiji. Dok kliničko pravno obrazovanje predstavlja krovni pojam za različite nastavne metode i programe koje njeguju iskustveni pristup učenju, razvijanje stavova i poticanje razvoja praktičnih vještina, pravne klinike su odjeli koji nužno moraju ispunjavati nekoliko uvjeta. Mora biti riječ o jedinicama koje djeluju pri pravnim fakultetima, metodologija poučavanja svoju bazu mora imati u stvarnim slučajevima i susretu sa stvarnim ljudima, pedagogija poučavanja mora biti adekvatno iskrojena i naravno, sve mora biti u skladu s pozitivnim propisima.

Hospitiranje na sudu ili posjeti sudskim zgradama i drugim državnim i privatnim tijelima i in-

stitucijama, vježbe pisanja podnesaka ili različiti oblici simulacija nisu pravne klinike.

Ukratko, kliničko pravno obrazovanje ne može postojati bez pravnih klinika, dok su pravne klinike jedine u stanju djelovati kao nositelji kliničkog pravnog obrazovanja. S druge strane, a vezano uz ono što sam maloprije spomenuo, kliničko pravno obrazovanje može se promatrati kao paradijema za inovativne izmjene različitih studijskih programa koja pored edukacijske uključuje i općedruštvenu komponentu. U krajnjoj liniji, starogrčka riječ „klinika“ označava odjel u kojemu se osim postavljanja dijagnoze i liječenja obavlja i visokoškolska nastava i riječ „klinika“ danas više nije rezervirana za medicinske ustanove.

Možete li projicirati budućnost kliničkog pravnog obrazovanja i pravnih klinika u Hrvatskoj ili konkretnije, u Slavoniji na Sveučilištu u Osijeku?

Ja sam optimist. Puno toga se događa diljem Europe, danas neke renomirane škole u svijetu cijeli svoj program baziraju na implementaciji novih metoda poučavanja studenata prava, u Bratislavi djeluje Katedra za pravno-kliničko obrazovanje, u Olomoucu u Češkoj postoji Centar za pravno-kliničko obrazovanje, u Zagrebu postoji velika i dobro organizirana pravna klinika, a nedavno sam svjedočio i govoru rektora Sveučilišta u Torinu i dekanice njihovog Pravnog fakulteta koji se jasno zalažu za progresivnu implementaciju inovativnih metodologija i aktivnosti u programu sastavnica na njihovom sveučilištu. Zapravo, za nabranje svega onoga što postoji u ovom trenutku u svijetu i Europi trebalo bi jako puno mesta, stotinjak stranica. U svijetu sveučilišnog obrazovanja stvari se danas svugdje mijenjaju brzo i progresivno. To je definitivno najvažnija odrednica svih uspješnih fakultetskih i sveučilišnih politika današnjice. Brzo, progresivno, usmjereno i kvalitetno. Pri tome nema mjesta otporima i preglasavanjima putem kojih se često nastoje protežirati različiti jeftini partikularni interesi, takve stvari u startu moraju biti odmah razgrađene naprosto zato što interes treba biti samo jedan, a to je napredak i razvoj kroz reforme.

Evo jedna zgodna paralela sa svime. Dok sam bio u Njemačkoj gledao sam na televiziji intervju bivšeg njemačkog ministra finacija za englesku televiziju koji je na pitanje o tome kako gleda na suradnju Velike Britanije s EU nakon Brexita rekao „in is in, out is out“. Mislim da danas u doba snažne globalizacije tako stoje stvari sa svime, ne samo s trgovinom i financijama. Drugim riječima, ili se prilagođavate i mijenjate svoje programe i politike ili jednostavno ispadnete iz kola i postanete preko noći „out“ i odjednom počnete gubiti studente zato što studentima ništa ne nudite ili ne znate što nudite. Drugim riječima, ili imate pravu best-practice Kliniku ili vam uopće nije važno imate li ili nemate Kliniku. To vam je sve danas povezano u smislu da ili prihvataćete nove i kvalitetne stvari kao što su klinike, postavljate visoke zahtjeve pred svoje nastavnike, razvijate programe za strane studente, općenito mijenjate način djelovanja ili krenete u smjeru totalne provincijalizacije, a to u svijetu visokog obrazovanja danas znači propadanje. Sveučilišta u malim gradovima danas više ne mogu svoju studentsku bazu tražiti u populaciji jednog kraja ili regije, već se moraju rapidno inovirati i internacionalizirati i to je nešto što svi moraju shvatiti. Danas većina svjetske populacije putuje svugdje bez ikakvih posebnih ograničenja. Osim toga, studentima danas morate nešto ponudititi, a to što se nudi mora biti kvalitetno i moderno, aplikativno u praksi svugdje u svijetu. U našem okruženju i u Hrvatskoj događaju se

već neke ozbiljne stvari i to će nam u budućnosti tako otežavati poziciju zato što ćemo se dovesti u situaciju da vijate nekoga tko je jako odmakao u inovaciji svojih politika, programa i poslovanja i pri tome stekao neka nova znanja i mogućnosti koje mi tek trebamo početi razvijati. Nema никакvih tajni, dovoljno je samo malo prosurftati i pogledati što se nudi na susjednim sveučilištima, onima u Mađarskoj, Srbiji, Sloveniji, ali i drugdje u Hrvatskoj na javnim i privatnim fakultetima i sve će Vam biti jasno. Nisam potpuno siguran, ali mislim da na sastavnicama Sveučilišta u Osijeku mi još uviđek, dakle danas, 2018. godine nemamo niti jedan full time study programme, dakle cjeloviti program na engleskom jeziku. Naravno, to je samo početak priče zato što kad se pokrenete treba naći studente koji više ne dolaze sami od sebe. Općenito, provincija danas mora biti jako napredna ako želi držati korak s centrima ili se dogodi propadanje i marginalizacija koju je nakon nekoga vremena teško ili nemoguće zaustaviti. Danas vam je to jednostavno tako. Nije mi jasno zašto bi država sutra izdašno financirala fakultete koji upisuju mali broj studenata, a istovremeno nisu ništa učinili da se cijela stvar bolje posloži, da se internacionalizira studentski i nastavnički korpus, inoviraju i promijene programi i dosadašnje prakse, iako su svi trendovi već predugo vremena poznati.

Ispričavam se na ovom poduzem uvodu, ali ono što želim reći je da se kod nas stvari jako sporo razvijaju i da će u narednom periodu trebati početi loviti zaostatke za ostalima. Pravna klinika je inovacija, moderan pristup obrazovanju mladih pravnika sa socijalnim predznakom i možda zvuči čudno, ali upravo zato što ulazimo u jedno nestabilno i nepredvidivo razdoblje mislim da će se u narednom periodu više pažnje posvetiti razvoju kliničkog pravnog obrazovanja i njegovoj integraciji u studijske programe te da će klinička nastava postati jedan važan faktor na studiju prava, faktor koji će uživati poseban status s obzirom da ono što ona studentima nudi studenti prepoznaju kao nešto zanimljivo i korisno. Štoviše, mislim kako je izgledno da će se različiti programi koji povezuju inovativne modele edukacije studenata na njihovu i općedruštvenu korist početi brže razvijati na svim sastavnicama našeg Sveučilišta. Ako smo toliko dobri i napredni u nogometu ne vidim zašto ne bi mogli biti i na području obrazovanja. Mi pozivamo sve studente na Sveučilištu da nam se jave ukoliko imaju ideje o pokretanju projekata na općedruštvenu korist. Možda možemo pomoći i zajedno sudjelovati na realizaciji nekih projekata.

Da smo, kojim slučajem, odgovarajuće ekipirani u OSIJEK PRO BONO mi bi bili daleko bolji i angažirani nego što jesmo.

Naše posljednje pitanje odnosi se na periodiku biltena. Je li namjera bilten učiniti periodičnom tiskovinom ili je riječ samo o jednokratnoj prezentaciji aktivnosti bez namjere da se objavljuje biltena nastavi u budućnosti?

Nemam saznanja o tome koliko studentskih časopisa i biltena izlazi na Sveučilištu u Osijeku no svakako je potrebno da ih bude što puno. To je onda znak studentske aktivnosti, pameti, broja studenata i općenito svega pozitivnoga u Gradu. U prošlosti su upravo studenti bili nositelji promjena. Ideje za novi bilten su razvijene, čim budemo osigurali financiranje za sljedeći bilten početi ćemo pripremne tekstove za novo izdanje koje će imati puno zanimljivih i provokativnih tema. 😊

INTERVJU

S Jasnom Križanac, glavnom kliničarkom i studentskom koordinatoricom razgovaramo o kliničkoj statistici i predstojećim promjenama u sustavu rada

Jasna, molimo Vas da nam se ukratko predstavite i kažete što vas je potaklo da se angažirate u radu Pravne klinike "OSIJEK PRO BONO"?

Studentica sam 4. godine izvanrednog integriranog studija prava. Prije dvije godine prijavila sam se na natječaj za sudjelovanje u radu Klinike i tada su započeli moji kliničarski dani. S obzirom da na našem fakultetu kronično nedostaje praksa i zapravo se studente ne priprema za pravi posao koji nas čeka po završetku studija, nego sve ostaje na pustoj teoriji, Klinika mi se učinila kao pravo mjesto gdje bih se napokon mogla susresti s konkretnim pravom. Ta očekivanja su se i ostvarila te sam kroz svoj rad u Klinici naučila kako pravilno komunicirati sa strankama, razlučiti bitne od nebitnih informacija, pravilno se pisano izražavati, smalaziti se u korištenju pravnih izvora, članaka i sudske prakse. Sve to mi je dokazalo da pravo može biti itekako zanimljivo i živo, a ne samo „štrebanje“ silne teorije koje također može biti važno, ali ipak bi trebalo razlučiti što su bitne, a što nebitne stavke u studiranju prava u današnjem svijetu. Taj se problem lako može uočiti kada jednom počnete sudjelovati u radu Klinike. ☺

Možete li ukratko opisati na koji način Klinika djeluje i koje poslove konkretno obavljate?

Kliničari, studenti treće, četvrte i pete godine studija podijeljeni su u jedanaest timova. Svaki tim ima svoga studenta mentora i tri do četiri člana. Na dežurstvima koja održavamo u našem centralnom uredu kliničari zaprimaju stranke i preuzimaju njihove predmete u rad, a predmeti se zaprimaju i putem elektroničke pošte ili telefona. Moram odmah napomenuti da će se tijekom mjeseca listopada i djela mjeseca studenog, dok se ne budemo ekipirali s novom generacijom studenata, dežurstva u našoj centralnoj jedinici održavati srijedom u vremenu između 17,00-18,30h, umjesto kao do sada utorkom i četvrtkom. Nakon što se predmet zaprimi, kliničari traže rješenje na pitanja koja im je stranka postavila. Kada skiciraju opću pravnu informaciju ili savjet, proslijedimo sve na pregled profesoru ili drugim stručnim suradnicima. Važno je da se poštuju zadani rokovi kako bismo kroz kratko vrijeme mogli kontaktirati stranku i iznijeti joj sve informacije do kojih dođemo tijekom rada na slučaju. Moj se posao odnosi na kontrolu rada određenih grupa, pomaganje kolegama oko nedoumica koje im se javljaju, pripremanje predmeta koje zaprimimo mailom, sve kako bi prikupili dovoljno informacija od stranke, nakon čega se predmet predaje u rad timu koji je prema rasporedu sljedeći na dežurstvu. Vodim računa i o komunikaciji između timova i stručnih suradnika, vođenje administrativnih poslova, pisanje prijava na natječaje i tako dalje. Ima jako puno posla zato što nam se javlja dosta ljudi i žao mi je ako na neke upite ne stignemo odmah odgovoriti.

Klinika u brojkama? Koliko je studentata do sada bilo uključeno u rad Klinike, broj mentora, stranaka i predmeta?

Tijekom cijele ak. god. 2017/2018. imali smo ukupno 62 studenta kliničara, od toga je petnaestero

studenata bilo u ulozi mentora, petero administradora, četvero odvjetnika mentora, a zaprimili smo i riješili 75 predmeta i to samo od početka ove godine. Do kraja godine broj predmeta će sigurno premašiti stotinu. Inače od početka rada Klinike u radu smo imali više stotina predmeta i ljudi koji su nam stupili. Riječ je o stvarno velikim brojkama. ☺

Kakvi su planovi, hoće li u budućnosti doći do određenih promjena u načinu vođenja kliničkih poslova?

Od nove akademске godine 2018/2019. započinjemo sa nešto drugačijim konceptom rada. Smanjujemo broj studenata kliničara kako bismo ostvarili što kvalitetniji rad na slučajevima. Želimo omogućiti studentima da rade na više različitih slučajeva kako bi se upoznali sa širokim spektrom pravnih problema i mnogobrojnim pitanjima koja se javlja u praksi pa se u tom smislu mijenjanju i klinička pravila koja će sada potpuno precizirati način rada i obveze. Redovito će se održavati terenske klinike u općinama izvan Osijeka, studenti kliničari će dobivati redovite briefinge od ljudi iz prakse, a pripremamo i jedno studijsko putovanje kako bi vidjeli kako stvari funkcioniraju drugdje. Odredište za studijsko putovanje još uvijek držimo tajnim. ☺

Možete li nam na kraju reći što je vaše mišljenje, zašto je važno angažirati se u radu Klinike?

Rad u klinici je odlična prilika za naučiti surađivati sa kolegama, uključiti se u timski rad, koristiti razne pravne izvore u cilju pronalaženja rješenja, naučiti pismeno adresirati neki problem, savladati vještine dobre komunikacije sa strankama. Meni je rad sa strankama omogućio da naučim kako ostati objektivna i racionalna u svim situacijama, bez obzira koliko su teške priče naših stranaka, što je jako važno i korisno za budući rad u našoj struci neovisno o tome na kojem radnom mjestu u struci u konačnici završite. ☺

S Monikom Knežić, studenticom 5 godine i vrijednom studentskom mentoricom razgovaramo o tome zašto je važno sudjelovati u radu Pravne klinike OSIJEK PRO BONO

Monika, što vas je potaknulo da se uključite u rad Klinike?

Potaknula me je želja za stjecanjem novih znanja, vještina i iskustava kroz pravu pravnu praksu. U kliničkom radu komunicira se sa strankama i studenti dobivaju priliku uvidjeti što su svakodnevni pravni problemi s kojima se ljudi suočavaju. Učenje materije iz propisane literature svakako je važno i potrebno, no praksa je nešto što nam po završetku fakulteta jako nedostaje. Pravna klinika je izvrsna mogućnost da radoznali i vrijedni studenti, pored vrlo široke materije kroz koju prolaze na fakultetu, iskuse nešto sasvim novo i vrlo korisno za buduću karijeru. ☺

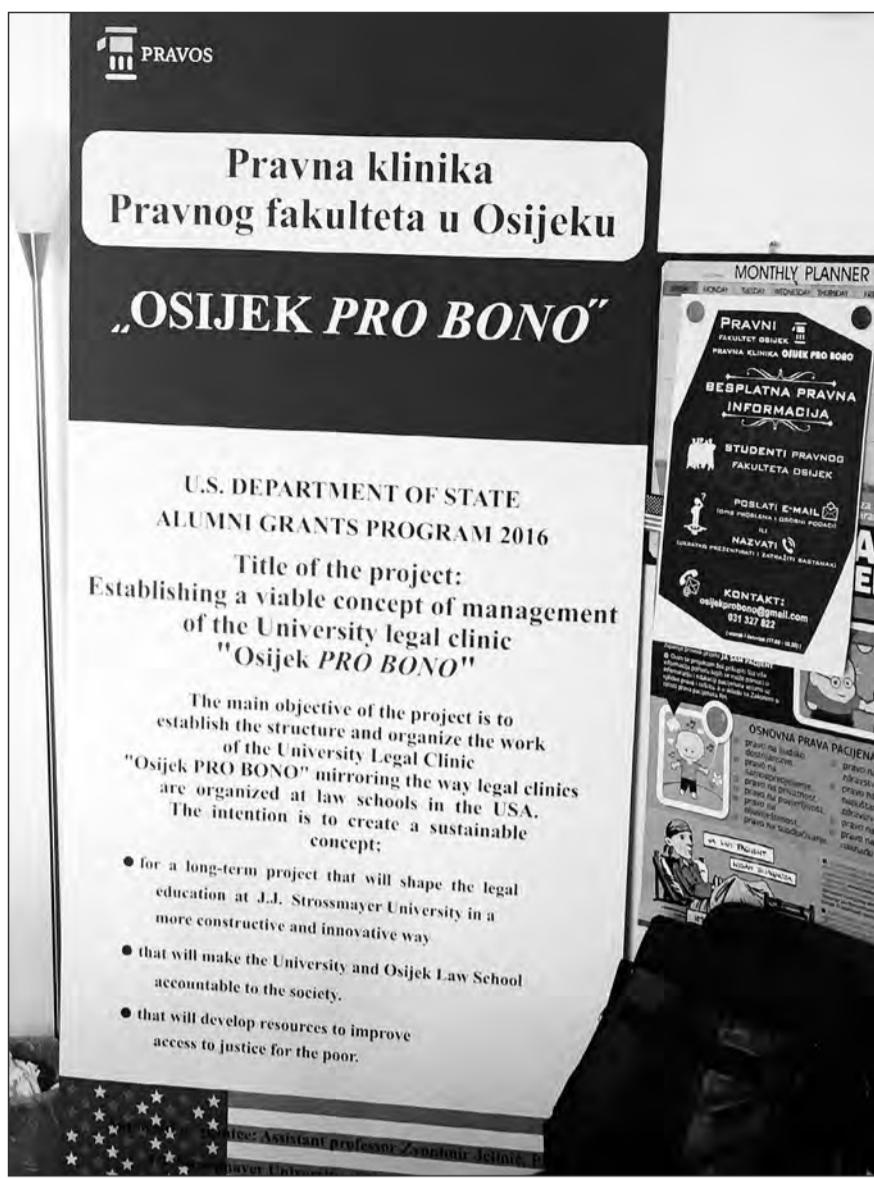
Što smatrate da je prednost Klinike naspram uvežbenih načina poučavanja budućih pravnika?

Velika je prednost to što se studenti osobno susreću sa strankama, primjenjuju stečeno znanje, ali isto tako uče kako i na koji način pravilno primijeniti pravne propise te kako iste obrazložiti i približiti

strankama. Na taj se način najbolje razvijaju komunikacijske i praktične vještine koje su uvelike potrebne u pravničkoj profesiji. Još jedna velika prednost koju bih istaknula je u tome što studenti sve zaprimljene slučajeve rješavaju samostalno ili kroz grupni rad te nakon što analiziraju i skiciraju problem iste dostavljaju na pregled i kontrolu stručnim suradnicima.

Želite li nešto poručiti studentima koji se žele uključiti u Kliniku?

Novim studentima koji se spremaju uključiti u rad Pravne klinike poručila bih da iskoriste pruženu mogućnost da za vrijeme studiranja steknu praktična iskustva, ali isto tako da se zaista angažiraju u radu sa strankama te oko pripreme novih ideja i zadataka kako bismo bili još učinkovitiji. Dragi novi kliničari, budite vrijedni, uporni i predani svakom zaprimljenom slučaju te se pripremite na vrlo ugodnu radnu atmosferu i zanimljive ljudе, predmete i zadatke koji vas očekuju. ☺

*Zahvaljujući pomoći američke vlade
Klinika je građanima otvorila svoja vrata*

*Profesor iz Philadelphie Tuan Samahan
drži predavanje osječkim kliničarima*

Naš prostor je mali, ali ima puno stolica!

*Marta i Zvonimir na gostovanju u studentskoj
radijskoj emisiji Brtva glave na Radio Osijeku*

Na jednoj od terenskih klinika

**Pravna klinika Pravnog fakulteta u Osijeku OSIJEK PRO BONO
poziva sve redovite i izvanredne studente III., IV. i V. godine integriranog
prediplomskog i diplomskog sveučilišnog studija da se prijave za sudjelovanje
u radu Klinike tijekom zimskog semestra
akademske godine 2018/2019.**

**Poveznica na natječaj nalazi se na web stranici Klinike na adresi
<http://klinika.pravos.unios.hr/>**

Natječaj je otvoren do 21 h, 28. listopada 2018. godine!

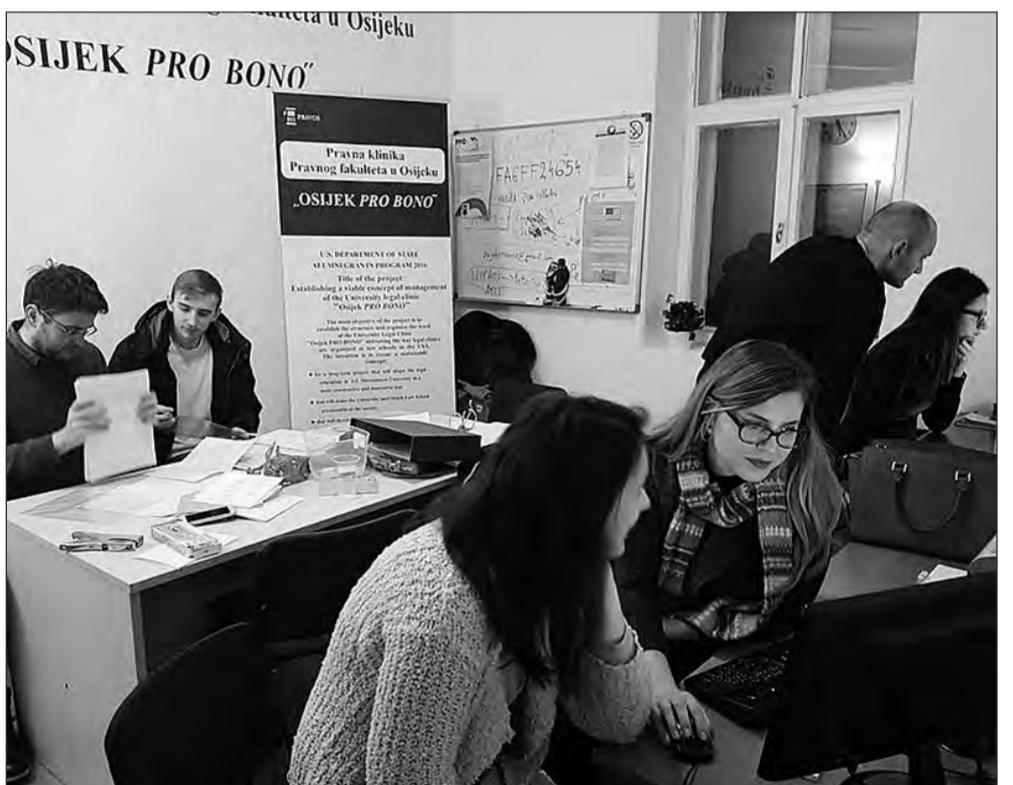
Studijsko putovanje u Njemačku.

Gradonačelnik Grada Osijeka prima majicu Pravne klinike

Klinička naljepnica je svoje mjesto našla ispred Europskog suda za ljudska prava

Rad na rješavanju predmeta u centralnoj jedinici

Monika i Jasna su izvrsno prezentirale klinički rad tijekom gostovanja u Otvorenom studiju Slavonske televizije

INTERVJU

S Antonijom Starčević, bivšom studenticom Pravnog fakulteta u Osijeku i koordinatoricom Pravne klinike OSIJEK PRO BONO, danas zaposlenicom udruge Mobbing i kliničkom suradnicom razgovaramo o Pravnoj klinici i izazovima sudjelovanja u sustavu besplatne pravne pomoći

Antonija, molimo Vas da nam se predstavite te da nam ukratko kažete koja je vaša veza s Pravnom klinikom Pravnog fakulteta u Osijeku OSIJEK PRO BONO, s čime se sada bavite i što radite?

U rad Pravne klinike OSIJEK PRO BONO uključila sam se u trenutku kada je Klinika imala osiguran prostor i inicijalno financiranje. U vrlo kratkom roku uspostavili smo održivu organizacijsku strukturu, izradili kodeks ponašanja i raspisali natječaj za prvu generaciju kliničara. Od prvotne uloge studenta volontera, ustrajnim radom, a s velikom željom da se kolegama omogući takav oblik učenja uz istovremeno pružanje besplatne pravne pomoći s vremenom sam postala administrator, pa koordinator te u konačnici suradnica.

U tom razdoblju Klinika je prošla par razvojnih faza te preboljela tzv. „početničke bolesti“. Danas je Klinika postala prepoznatljiva adresa na kojoj građani Grada Osijek i šire mogu dobiti pouzdan i točan pravni savjet.

Pri samom spomenu Klinike obuzme me osjećaj ponosa jer znam da je Klinika rezultat ustrajnog rada i predanosti, a sve to dolazi kada volite posao koji radite. Kruna svega je moj diplomski rad na temu uloge pravnih klinika u svijetu i načina djelovanja Pravne klinike Pravnog fakulteta u Osijeku „OSIJEK PRO BONO“.

Osim toga, imala sam prilike sudjelovati kao koordinator na projektu *Strengthening and supporting civil society in order to jointly address integration challenges in Europe – the examples of Kosovo, Croatia and Germany*. U suradnji s kolegicama koje su se redom iskazale kao izvrsne

kliničarke predstavile smo Pravni fakultet Osijek na zavidnoj razini i ostavili odličan dojam na inozemne partnere.

Nakon odlaska iz Pravne klinike nastavila sam raditi u sustavu primarne pravne pomoći i to u udruzi Mobbing.

Zašto je izazovno sudjelovati u sustavu besplatne pravne pomoći? Što je Vaše mišljenje, funkcioniра li sustav i postoje li problemi koje će u budućnosti treba prevladati?

Primarni cilj sustava besplatne pravne pomoći je da se osobama slabijeg imovinskog stanja i posebnim skupinama pruži potrebna pravna pomoć. Besplatna pravna pomoć javlja se u dva oblika, prvi oblik je primarna pravna pomoć, a drugi sekundarna pravna pomoć.

U segmentu primarne pravne pomoći radim dvije godine i s punim pravom mogu reći da koliko ovaj oblik besplatne pravne pomoći ima prednosti, ali s druge strane i nedostataka koji u konačnici dovode do toga da se određena skupina ljudi nađe u situaciji da im primarna pravna pomoć nije dovoljna, a ne mogu ostvariti pravo na sekundarnu pravnu pomoć.

Drugačijim ustrojem ovlaštenih udruga i pravnih klinika na način da su u njima zaposlene osobe s položenim pravosudnim ispitom i da se *Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći* regulira mogućnost da te osobe pod zakonom propisanim uvjetima zastupaju stranke u postupcima pred sudovima popunila bi se praznina u sustavu besplatne pravne pomoći i ona bi kao takva predstavljala pojam besplatne pravne pomoći u punom obimu.

Pisanje projekata nije jednostavno. Na čemu se posebno inzistira i što su pojedinosti na koje treba posebno paziti?

Prvi korak u pisanju projekta je pažljivo čitanje uputa za prijavitelje. Treba voditi računa o svim detaljima jer ako projekt ne prođe administrativnu provjeru nema daljnog postupka ocjenjivanja, a ako je u međuvremenu prošao rok za prijavu propustili ste priliku da osigurate financiranje. Razrada projekte ideje i pisanje projekata je zanimljivo i izazovno.

Imate li neku poruku za buduće kliničare?

Pravna klinika je idealno mjesto da spoznate koliko ste teorijskog znanja usvojili i na koji ga način možete primjeniti na stvarne, životne slučajeve. Izravan rad sa strankama naučit će kolege strpljenju, analitičkom razmišljanju, a dodatni bonus je iskustvo koje će ih pripremiti za posao po završetku fakulteta.

Svaki rad pa i ovaj isključivo ovisi od vas samih. Ukoliko se prijavljujete samo da bi dobili potvrdu o sudjelovanju, a ne uložite vrijeme u učenje i istraživanje bolje da se i ne prijavljujete jer ste na taj način zauzeli mjesto kolegama koji su stvarno zainteresirani za aktivno sudjelovanje u radu Klinike.

Moj savjet za sve vas je da učite, sudjelujete u dodatnim aktivnostima na Fakultetu, a jedna od njih neka bude Klinika. Ukoliko želite iskustvo studiranja podignuti na novu razinu iskoristite priliku i prijavite se na Erasmus+ programe koji pružaju pregršt mogućnosti za putovanja, učenje stranih jezika i stjecanje neprocjenjivih iskustava.

Za kraj, želim vam svima puno uspjeha i sreće s ispitima i poslovima koje priželjkujete nakon završetka fakulteta. Sretno! ☺

INTERVJU

Marta, vi ste postali našom suradnicom još za vrijeme studija. Naša uspješna suradnja nastavila se nakon što se diplomirali i počeli raditi kao odvjetnička vježbenica. Možete li nam reći što vas je potaklo na uključivanje u rad Pravne klinike OSIJEK PRO BONO?

Moje iskustvo s Pravnom klinikom OSIJEK PRO BONO počelo je još na 5. godini Pravnog fakulteta, krajem 2015. godine, kada me naš voditelj, profesor Jelinić, upitao jesam li zainteresirana sudjelovati u projektu pružanja besplatne pravne pomoći u našem gradu, te se na taj način suočiti sa stvarnim pravnim problemima. Oduševila sam se tom idejom jer su prve četiri godine studija predviđene za stjecanje teorijskih znanja, dok je 5. godina nešto fleksibilnija i studentima je dopušteno izabrati modul, odnosno upisati modul koji ih najviše zanima. Pomicala sam, „yes“, napokon praksa nakon 4 godine učenja teorije. Brzim koracima rješavali smo silnu papirologiju, pronašli prostor za Kliniku u centru grada (kako bismo bili što pristupačniji građanima), informirali kolege na modulu o zamišljenoj ideji i poduzeli sve druge radnje kako bi čim prije započeli s radom. Tako se okupila šaćica studenata pod supervizijom profesora i projekt je ugledao svjetlo dana. Velikom brzinom širo se glas o našem volontiranju i sve više studenata počelo je izražavati želju da postanu dio našeg tima. Nakon samo par mjeseci Klinika je ostvarila svoju ideju. Projekt je prepoznat te nije prošlo niti jedno dežurstvo bez pravnog problema, neposrednog dolaska stranke, upita putem telefona ili e-maila. Volontiranje u Klinici vrlo je blisko načinu rada u odvjetničkom radu jer na isti se način primaju stranke koje trebaju pravnu pomoć u Kliniku i u odvjetničkim uredima. Toplo preporučam svim studentima da se uključe u rad Klinike jer svoje pravno znanje mogu razvijati i primjenjivati na konkretnim i stvarnim slučajevima, u doticaju sa stvarnim ljudima i njihovim predmetima.

Kako je raditi kao odvjetnička vježbenica, možete li nam opisati jedan svoj radni dan?

Uff ☺, raditi kao odvjetnički vježbenik iznimno je izazovan i vrlo odgovoran posao. Pogrešna je uvriježena percepcija da vježbenici sjede u uredu i tipkuju prijedloge za ovru. Upravo suprotno, vježbenici obilaze sve institucije po gradu, sve vrste sudova, MUP, matični ured, Centar za socijalnu skrb i druga mjesta i stalno su u pokretu. Kud odvjetnik okom tu vježbenik skokom, hehe, tako bih slikovito opisala ovaj posao. Moj radni dan počinje u 6 sati ujutro jer se potrebno malo ušminkati ☺, srediti frizuru, ispeglati košuljicu. U opisu posla je formalan način odjevanja i od toga nema odstupanja. U 7 sati principal mi dodijeli većinski dio posla za taj dan, a oko 8:30

Intervju s odvjetničkom vježbenicom Martom Pleš, bivšom studenticom Pravnog fakulteta u Osijeku i suradnicom Pravne klinike Osijek PRO BONO, danas predstavnicom odvjetničkih vježbenika u Upravnom odboru područnog zbora Hrvatske odvjetničke komore. S Martom razgovaramo o sudjelovanju u radu Klinike, o tome kako je raditi kao odvjetnička vježbenica i što studente prava čeka na pravosudnom ispitu

sati već kreću rasprave. Rasprave se ne održavaju samo u Osijeku, već i u mnogim drugim gradovima, te je tako za obavljanje ovog posla vozačka dozvola obavezna. Vježbenici većinom preuzimaju vanjske rasprave. Imam sreću što radim u uredu koji se bavi svim granama prava, te na taj način prolazim i učim sve; građansko, trgovacko, kazneno, prekršajno itd. U biti, pišem sva pismena koja se upućuju sudovima i drugim tijelima te zastupam stranke na ročištima u građanskim stvarima ukoliko je naznačena vrijednost predmeta spora do 50.000,00 kn. Potonje ograničenje regulirano je zakonom. Svaki dan na poslu je zaista zanimljiv i nikad ne znam što me čeka, ali ja sam uvijek spremna. Vjerujem da studente zanima i kolika je plaća odvjetničkog vježbenika...pa plaća odvjetničkog vježbenika bez položenog pravosudnog ispita iznosi 5.500,00 kn (brutto iznos) i propisana je Kolektivnim ugovorom te ne može biti manja od tog iznosa. Ono što svakako treba istaknuti je činjenica da je nemoguće sklopiti ugovor o stručnom ospozobljavaju za rad bez zasnivanja radnog odnosa za obavljanje poslova odvjetničkog vježbenika. Nadalje, odvjetništvo je usluga pružanja pravne pomoći fizičkim i pravnim osobama, te je samim time vrlo važno biti komunikativna, susretljiva i snalažljiva osoba. Interakcija s ljudima je vrlo bitna, a upravo se to iskustvo može steći volontiranjem u Pravnoj klinici.

S kojim se problemima danas uobičajeno suočavaju naši građani? Možete li reći postoje li neki segment prava koji je trenutno posebno aktivan i/ili problematičan?

Činjenica je da se građani najviše i najčešće suočavaju s problemom ovršnog postupka, bilo iz pozicije ovrhovoditelja koji želi naplatiti svoju obavljenu uslugu ili isporučenu robu ili ovršenika koji su često nezadovoljni zato što se glavni dug u ovršnom postupku povećava javnobilježničkim, odvjetničkim i sudskim troškovima, te troškovima postupka pred Financijskom agencijom. Ovršni je zakon izmijenjen unazad par godina već 5 puta, rekli bismo „kozmetičkim promjenama“ no i dalje nije pronađeno sretno rješenje.

Trenutno je posebno aktualan i zanimljiv jedan ugovor obveznog prava. To je ugovor o kreditu s valutnom klauzulom u švicarskim francima. Naime, Visoki trgovacki sud u Zagrebu zauzeo je stav kako su odredbe ugovora o kreditu o valutnoj klauzuli u švicarskim francima nepoštene pa samim time i ništetine, kao i da je ništeta odredba o određivanju kamatne stope. Navedeno bi značilo da bi svatko tko je s jednom od osam vodećih banaka poput Adikko bank d.d., PBZ d.d., Zagrebačka banka d.d. i drugima u razdoblju do kraja 2008. g. sklopio ugovor o kreditu s valutnom klauzulom u švicarskim francima ima pravo u pojedinačnom postupku protiv banke tužbom zahtijevati da sud cijelokupan ugovor proglaši ništetnim ili pak zahtijevati povrat preplaćene kamate u odnosu na onu koja je početno ugovoren te razliku između plaćenog tečaja za švicarski franak kojeg je banka primjenjivala na dan svake uplate anuiteta naspram onog tečaja za franak koji je bio aktualan na dan isplate kredita. Također bitno je napomenuti da se gore navedeno odnosi na korisnike koji nisu konvertirali svoje kredite iz švicarskog franka u eure. Zaista očekujemo puno posla vezano uz ovo pravno pitanje kao i uspjeh u postupcima ☺.

Odvjetnički vježbenici redovito pristupaju polaganju pravosudnog ispita, osnovnog ispita za pravnike koji žele steći pravo na obavljanje ozbiljnih pravnih poslova. Recite, kakva su trenutno pravila na snazi kada je u pitanju pravosudni

ispit, spremaju li se neke izmjene i općenito koliko je teško položiti pravosudni ispit?

Pravosudni ispit je jako opsežno pitanje, no pokušat će sve maksimalno skratiti ☺. Krenimo redom! Postupak prijavljivanja, program, način polaganja i vrednovanja istog propisan je Zakonom o vježbenicima u pravosudnim tijelima i pravosudnom ispitu, a provodi ga Ministarstvo pravosuđa. Kao odvjetnički vježbenik potrebno je raditi 18 mjeseci u odvjetničkom uredu ili odvjetničkom društvu kako bi se stekao uvjet pristupa polaganju pravosudnog ispita. Nadalje, odvjetnički vježbenici dužni su završiti seminar za stručno ospozobljavanje odvjetničkih vježbenika za polaganje pravosudnog ispita u trajanju od 150 sati koji se održava u Zagrebu. S obzirom da su odvjetnički vježbenici članovi Hrvatske odvjetničke komore super je stvar u tome što ospozobljavanje financira Komora kao i smještaj u Zagrebu. Što se tiče samog ispita, ovisno o principalu, vježbenici imaju pravo na plaćeni dopust u trajanju od 3-4 mjeseca za pripremu ispita. Ispit je sam po sebi jako opsežan, broj stranica ne mogu niti izgovoriti i iziskuje maksimalnu posvećenost kao i nešto novca, otprilike dvije i pol tisuće kuna. Mnogi kažu da je pravosudni najteži ispit u Lijepoj našoj. Sama provedba ispita traje malo više od mjesec dana i sastoji se od pisanih i usmenih dijela. Pisani dio ispita traje 3 dana po 8 sati. Kandidatima je svaki od ta 3 dana dodijeljen spis, kojeg oni trebaju isčitati i napisati presudu temeljem spisa. Ako je kandidat zadovoljio pisani dio, tada može pristupiti usmenom dijelu ispita. Usmeni dio provodi petročlana komisija, ima pet grupa predmeta razvrstanih po pravnim granama, a komisiju najvećim dijelom čine suci viših sudova. Usmeni je dio najteži dio ispita jer iziskuje iznimnu koncentriranost s obzirom da isti počinje u 13:00 sati, a završava oko 19:00 sati. Ukoliko kandidat ne zadovolji bilo koji segment pravosudnog ispita ima zabranu pristupa naredna 4 mjeseca, te svaki segment mora ponovno polagati i to je jako važno naglasiti!

S obzirom na posljednje navedeno „šuška se“ kako će od 1. siječnja 2019. g. stupiti na snagu izmjene i dopune Zakona o vježbenicima u pravosudnim tijelima i pravosudnom ispitu, a kojima bi se u bitnom dijelu izmijenilo polaganje na sjedeći način; ukoliko je kandidat položio samo pisani dio ispita, nije ga dužan više polagati i može pristupati samo usmenom dijelu (popravni ispit). Čak i ako jednu grupu nije zadovoljio na usmenom dijelu, tu grupu predmeta može polagati na popravnom ispitu. Takav bi način kandidatima uvelike olakšao polaganje ispita i svi nestrljivo isčekujemo stupanje istoga na snagu.

Je li vam sudjelovanje u radu Klinike pomoglo u obavljanju odvjetničkih poslova te što možete preporučiti našim studentima?

Sudjelovanje u Pravnoj klinici uvelike mi je pomoglo u obavljanju odvjetničkih poslova na način da sam postala komunikativnija i otvorenija osoba, spremna za timski rad.

Znam iz vlastitog iskustva da studentima na studiju nedostaje praktičnih znanja i svakako bih im preporučila volontiranje u Pravnoj klinici Pravnog fakulteta u Osijeku OSIJEK PRO BONO jer stečeno znanje mogu direktno primijeniti na pravim životnim situacijama i pravnim problemima. Volontiranje u Klinici je prava prilika studentima vidjeti kako „dišu“ naši građani i koji su njihovi istinski pravni problemi, a dobiti povratnu informaciju od korisnika Klinike o uspješno provedenoj pravnoj pomoći neprocjenjivo je iskustvo koje rezultira velikim osobnim zadovoljstvom koje se ne može riječima opisati. ☺

Interview with Adrian Koch, the clinical director of Freiburg Refugee Law Clinic

Hi Adrian, thank you for sharing your time with us. Would you be so kind to tell us something about your Law clinic and what are you doing in the region of Freiburg? What are your primary goals and mission?

The Refugee Law Clinic Freiburg (RLCF) is a law clinic solely specialized in provision of legal advice to refugees. Helping people with our own unique skills in law and learning through this experience is our primary goal and mission. Founded in 2015 by students, our entire Clinic is, to this day, fully organized and managed by volunteering law students in their free time and thus genuinely a student project. The RLCF is registered association and as such an NGO. We have two regular open hours per week in which trained students offer legal support for everyone who pays us a visit during open hours. The legal fields that are covered by our teams are the ones that are specifically needed by our clients.

Furthermore, we provide our own annual educational program to educate our future legal counsellors and all interested law students of our faculty. Of course, as we are a fully student led organization, keeping the business up throughout the year and fostering a social community within our project is a big part of what we do as well.

Are you allowed to provide legal aid through the NGO? What can you tell us about the way of supervising students and the way you are ensuring the quality of your legal services? Are you allowed to take a case to court?

Ensuring that our students offer valid and accurate advice of a high standard is a top priority of our organization and especially important in the legal field we are operating in.

The Rechtsdienstleistungsgesetz (RDG) provides the clause in § 6(2) that allows non-lawyers to offer legal counselling and support in out of court matters, if they are under the guidance and supervision of licensed lawyers or judges. To ensure that, we organize monthly meetings

between lawyers and student groups in which current cases get discussed and examined. Aside from the regular meetings, we value keeping up communication between our counselling teams and lawyers as a crucial part of verifying complex questions and ensuring a constant quality control. By these means we can offer a comprehensive supervision of our legal services by lawyers and fulfil the requirements set up by the RDG. Anything beyond legal advice, such as taking cases to court falls outside of the field in which we can operate as students. In such cases we refer our clients to a lawyer having the necessary qualifications or to some other organizations.

In addition to these legal necessities only students who have successfully passed our educational program can give legal advice during our open hours. For students active in counselling we offer workshops and courses on current changes in laws, the special needs or common cases of our clients from a certain country as well as the lectures on other topics, for example about the reasons of migrations. Furthermore, we believe in an open feedback culture throughout the organization. We regularly get feedback from our clients on how we can improve our counselling, the feedback from our lawyers and practitioners and from our students that often tell us how we can improve our educational policy and structure.

How many students work in your Clinic? What can you tell us about your educational program? Is it organized solely by the RLCF?

Formally we have around 180 members but only around 40 members counsel the clients during open hours and actively run our organization. Although many students are naturally leaving the university at some point in time, we are constantly growing. Our team has been growing every year since it is established and more and more people join our Clinic and get involved with us.

Our education program is a semester long and organized by us. It is made up out of three parts:

a lecture, a tutorial and a practical part. The University provides us with all the rooms for our lectures and it also provides funding for our lecturers. We set up the content and every other detail that is needed to ensure that everything runs smoothly. The lectures are the academic part of our program, usually held by a judge, and the tutorial is led by practitioners. Both the tutorial and practical part offer an insight in the practical work in our field of action and introduce the students to working with cases. The tutorial is organized as an internship with a practitioner or a shadowing of our already active students during, at least, three of our own open hours. The practical part starts after the exam, which needs to be passed by all the students wishing to participate in our core activity. Students regularly participate in our program in their second semester at the university and start providing legal advice in their third semester.

Is there an umbrella platform for refugee law clinics in Germany? How many student-run law clinics exist now in Germany? Would you say that clinical legal education at law schools in Germany is on the rise?

The Refugee Law Clinics Deutschland e.V. (RLCD) is the umbrella organization of most of German Refugee Law Clinics. The RLCD has acquired some funding as an NGO and offers nationwide representation, support and an opportunity to connect around 30 German RLCs. We are also part of ENCLE - the European Network for Clinical Education as I believe you are a part of too. Of course, aside from this specialization on supporting refugees, there are many other legal clinics in Germany that operate with a different or broader focus.

Only since the RDG got reformed and put into force in 2008 the legal clinics can offer free legal support from students under the aforesaid restrictions. Since then the law clinics are being started throughout Germany. Therefore, my answer is yes, I would say that the movement

is on the rise. The type of education that legal clinics can provide for students can't be taught in university courses and as such it is an immensely valuable experience for everyone involved. Germany experienced the foundation of many legal clinics in 2015 as vast numbers of asylum seekers and migrants reached Germany and the state institutions couldn't keep up with the high rising numbers of refugees. These law clinics, just as ours, are now in a crucial part of their existence as they come out of their years of foundation and settle into what they have become.

Is your work supported by the Faculty of Law in Freiburg and does the clinical legal education have a prominent place in an educational policy of Freiburg Faculty of Law?

The Faculty and the University have always been and are supportive of our clinic. As I already mentioned, the Faculty generously finances our lectures and teaching staff involved in the RLCF.

Asides from our work, the Faculty has another law clinic called *Pro Bono Freiburg* which offers general legal advice by students focusing primarily in the fields of renting regulations, consumer protection and labor law. *Pro Bono Freiburg* is a part of the university and as such fully funded and supervised by the faculty.

In conclusion one can say that the faculty highly values clinical education and offers support and structures to make it happen. This year we received a price by the Alumni organization of the University! ☺

At the end, what can you tell us about the path for becoming a lawyer in Germany? I am sure that Croatian students would love to hear more about studying law in Germany! Does each state have its own rules, or the framework is set by the State on a federal level?

Studying law in Germany is a lengthy process that usually takes six years that creates the opportunity to register as a lawyer or, if one earns good marks, to become a judge. The system compromises of two state examinations. Although the states try to offer a uniform education, every state has its own curriculum. The rules of the system throughout Germany are, however, the same and the only viable

path to become a lawyer or judge is by passing the state examinations. Before you start with the practical part of education, first you must pass your first "state examination", which is comparable to a Bachelor of Law or university education. The official number of semesters you have to study is nine, but most of the students take on ten or

more. It's called state examination because the final exams are prepared by the state government and not the university. Although one third of your final grade is made up by the scores received in an area of specialization that is chosen and completed during your third year at the university, all other grades don't matter, as long as you pass. Only the final exams in the last two weeks count to your final grade and determine your further options. Because it suffices only to pass the exams till the final exams, many students rather focus on passing than on achieving good grades. Of course, many students decide to stop studying law somewhere on their long journey to the final exams. Some people leave school during their fourth or fifth year, whilst some fail to pass the state exams. After passing the university education with the first state examination one must study and work for two years in different legal firms, courts or the administration. The main goal is to teach the students the legal system by working in practice. At last comes the second state examination which focuses on procedural law and the real-life application of law.

Although studying law in Germany is a long journey to undertake you have much autonomy in how you want to shape your university time and, after passing all state examinations, the way to start working as a lawyer or judge is short. ☺

You are certainly doing excellent job with the RLCF! We would love to see you paying a visit to OSIJEK PRO BONO! Have a lot of success in your future operations and hope to meet again soon!

Thank you for your interest in our organization, we would be happy to pay you a visit some time! I am sure we can learn much from each other! ☺

PRAVNI
FAKULTET OSIJEK
PRAVNA KLINIKA OSIJEK PRO BONO

**BESPLATNA PRAVNA
INFORMACIJA**

**STUDENTI PRAVNOG
FAKULTETA OSIJEK**

POSLATI E-MAIL
(OPIS PROBLEMA I OSOBNI PODACI)

ILI

NAZVATI

(UKRATKO PREZENTIRATI I ZATRAŽITI SASTANAK)

KONTAKT:
osijekprobono@gmail.com
031 327 822

Zahvaljujemo osječkoj tvrtci OTOS Ortopedska tehnika d.o.o.
na pomoći i podršci našem djelovanju

